

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 153

שופטים תש"ע

התעוררות

כשנעמי הלכה משדה מואב חזרה לבית לחם, הלכו איתה שתי כלותיה. נעמי ניסתה להניא אותן מללכת, באומרה: "אל בנותי, כי מר לי מאד מכן כי יצאה בי יד ה'". אפשר להסביר זאת, שלנעמי היה יותר מר מאשר להן, כי הן אבדו בעל, ונעמי איבדה בעל ושני בנים. ואפשר להסביר זאת, "מר לי מאד" בגללכן, שהרי בניה מתו כי נשאו נשים נוכריות, ועכשיו אומרת נעמי עזבו אותי לנפשי, אני רוצה לפתוח דף חדש.

אבל, בעל ה"לכה דודי", המקובל האלוקי **רבי שלמה אלקבץ זצ"ל**, בספרו על מגילת רות "**שורש ישי**", מסביר זאת כך: גויים שקורה להם דבר עצוב, דבר מצער, פטורים מלעשות חשבון הנפש, כיון שההנהגה איתם היא על פי המזל והכוכבים. אבל אני, אומרת נעמי, שייכת לעם היהודי, המונהג בהשגחה פרטית, וכשקורה לנו דבר מצער, הרי מחוייבים אנו לעשות חשבון הנפש. וזהו כי מר לי מאד מכן. אתן לא יכולתן למנוע את הצרה, כי אתן גויות והצרה באה לכן מהמזל, וזהו דבר שאי אפשר למנוע. אבל אני, "יצאה בי יד ה'", ה' עשה לי את הדבר הזה, ואני חייבת בחשבון הנפש.

בשבוע שעבר הזדעזע כל עם ישראל מהתאונה הנוראה שנספו בה שבעה אנשים, משפחה שלמה, ואנחנו מחוייבים בחשבון הנפש. לפני הרבה שנים, קרתה תאונה בבני ברק, משפחה שלמה, משפחת כהן, נהרגו בתאונת דרכים ונשאר מהם תינוק קטן. **הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א** קרא אז להתעוררות ודיבר על ה"פה, האוזניים והעיניים". העיניים שלא יראו מה שלא צריך, והפה לא לדבר מה שאסור ובוודאי לא בשעת התפילה וקריאת התורה.

לפני כמה שנים, כשקרתה התאונה האיומה של משפחת פרחים, היתה עצרת התעוררות בככר ברטנורא בבני ברק, **והגרי"צ קרליץ שליט"א** דיבר בין השאר על חובת הזהירות בדרכים, ואמר: אם אנחנו היינו קובעים את חוקי התנועה היינו מחמירים יותר מהם, ולכל הפחות מוכרחים, חייבים לשמור את חוקי התנועה כפי שהם קיימים היום.

(הגאון מרואטשוב רבי יוסף רוזין זצ"ל, נשאל פעם, מדוע בכל פעם כשהוא נזקק לעבור את הכביש הוא ממתין בסבלנות עד שיחלפו כלי התחבורה מהאופק. הגאון היה משיב: "על זה אי אפשר לחזור בתשובה"... היינו, שאם לא מקפידים על זהירות בכביש, זו עבירה שהעונש עליה הוא מיתה ולא יספיקו לחזור בתשובה ח"ו).

בשבת שעברה, פרשת ראה, נכנסתי לרבי ניסים קרליץ שליט"א, ושאלתי אותו: על מה צריכים לדבר בענין זה, וענה: יותר מדי בקלות אנחנו מבטלים תורה. בבין הזמנים חסרות הרבה מאד שעות לימוד תורה, וזה דבר קשה לעם ישראל.

ובענין זה, יש להביא את דברי ה"ילקוט שמעוני" בספר יהושע על הפסוק "הכינו לכם צידה": "וכי צידה היתה צריכה שם, והלא אינן אלא אוכלי המן שהיו מלקטים אותו בבוקר בבוקר?! אלא, כך אמר להם: עשו תשובה כדי שתכנסו לארץ ותאכלו מתבואת הארץ, שנאמר "וישבות המן ממחרת". יצא מלאך להחריב את כל העולם. אמר בטל המן ובטלה התורה. (שהרי יצטרכו עכשיו להפסיק ללמוד ולצאת לעבודה על מנת שיהיה מה לאכול) שנאמר "ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו'". אמר לו: ומה יהושע, וכי במנעלים אתה נעול ואין אתה נוהג אבל על ישראל, שבטל המן ובטלה התורה. של נעליך. לפיכך הייתי אומר: אשרי אדם שהוא מרבה את הישיבה ואת הטורח וממעט בסחורה ויושב והוגה בדברי תורה בכל יום תמיד". (תודה **להרב אלעזר רובין שליט"א** שהראה לי את הילקוט שמעוני) והחי יתן אל לביבו.

"צדק צדק תרדוף" (טז כ)

בספר "**ויקהל משה**" מביא בשם **הרב הצדיק רבי זאב מזאבוריז' זצ"ל**: הרבה דרכים יש ליצר הרע איך לצוד את האדם, ותחבולות רבות הוא עושה כדי להסיח לב האדם מדרך הטוב לדרך הרע. פעמים שמשיאו לדרך רעה, ולפעמים משיאו לצדקות יתירה, שיהיה צדיק יותר מדי. ולכן מזהירה התורה "צדק צדק" – צדק מופרז – "תרדוף". כי גם זה לפעמים מדרכי היצר. אל תהי צדיק הרבה.

ומוסיף בספר "**ויקהל משה**": ומדי דברי בו – בספרי חסידים מסופר: **הרבי רבי ברוך ממזיבו זצ"ל** שלח את **הרב רבי זאב מזבוריז'** לארץ ישראל, לחזק שם את החסידות. ובעוד שנים מספר שלח את **הרב ר' יעקב שמשון משפיטיבקה ז"ל**, לחקור ולדרוש את מצב החסידים בארץ ישראל.

אז, בימים ההם היה ממש מסירות נפש לנסוע ולבוא לארץ ישראל. ובהרבה יסורים בא אל עכו. ורכב משם על חמור לטבריה, ששם גרו רבי זאב מזבוריז' ז"ל, עם החסידים. כאשר בא לפני הבית, ראה כי הרבנית עם עוד נשים עומדות ורוחצות הלבנים, והיה מצטער מאד.

הרבנית אמרה לי: ידוע תדע כי הלבנים אינם שלי, אנחנו עובדות ומקבלות שכר עבודה בכדי שנוכל להרויח ולפרנס אותנו ודוקא בשביל זה יקרה וחביבה לנו הארץ. כי על ידי יסורים אוהבים אנו באמת את ארצנו החביבה והקדושה.

"והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה" (יז יח)

נאמר כאן, שמלך, מצד אחד אסור לו להרבות ממון, ומצד שני צריך לכתוב לו שני ספרי תורה. ועל זה אומר **החתם סופר**, אמר

דוד המלך: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". כי אסור לו אלפי זהב וכסף לאסוף, ותורת פיך הוא צריך פי שנים מכל יהודי.

בפרק שירה: פרד מה הוא אומר "יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך".

בגמרא קידושין דף ל אומרת הגמרא בשעה שאמר הקב"ה "אנוכי ו"לא יהיה לך", אמרו מלכי אומות העולם, כי אין בזה חידוש כי את זה (רק אני ולא אף אחד אחר) כולם אומרים. אבל כשמעו "כבד את אביך ואת אמך" אז אמרו כבוד אחרים הוא דורש והודו גם על הדברות הראשונות. וזהו שנאמר "יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך". מאמר פיך לא נאמר אלא **אמרי פיך**.

כאשר דוד המלך ציוה להמליך את שלמה בנו, אמר: והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי. ואף על פי שאסור לרכב על פרדה, אותה פרדה היתה בריה מששת ימי בראשית. כך אומר תוספות במסכת חגיגה בשם הירושלמי. שואל **החתם סופר**, לאיזה צורך ברא הקדוש ברוך הוא את הפרדה הזאת בששת ימי בראשית?

והסביר: רכיבה על סוס מורה על גאווה. כמו שכתב הרמב"ן על הפסוק "כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים". לעומת זאת, חמור מורה על כניעה ושפלות. ולכן רכבו אברהם אבינו ומשה רבינו והמשיח שיבוא במהרה בימינו על חמור.

והנה, המלך צריך לנהוג את מלכותו ברמה. וחייב להתנהג בגאווה. ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. ומצד שני חייב בתוכו להיות שפל בעיניו וכמו שכתוב "לבלתי רום לבבו מאחיו". לכן, אומר החתם סופר, רוכב המלך על פרדה שהיא מורכבת מסוס וחמור. מצד אחד גאווה, מצד שני ענוה.

וזה מה שכתוב "יודוך ה' כל מלכי ארץ", מלכים דוקא, שילמדו מהקב"ה. מצד אחד "אנוכי ה' אלוקיך" "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני". מצד שני "כבד את אביך" הוא דואג לכבודם של אחרים, ולכן דוקא הפרד שמורכב מסוס וחמור הוא אומר "יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך".

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (ז כ)

בספר **"ויקהל משה"** מביא: **הרבי ר' שמלקי זצ"ל** היה בורח מן הכבוד, והיה ענותן מאד. וכשבא לניקלשבורג לשבת על כסא הרבנות, יצאו כל גדולי וחשובי העיר לקראתו. רבניה וחכמיה, נתנו לו כבוד גדול. וכשהכניסו אותו לבית הרב, בקש מאת הקהל כי לשעה קלה יעזבו כולם את הבית ויתנו לו את האפשרות להתבודד ולהתייחד עם עצמו. בקשתו נתמלאה, ורק אחד מחשובי הקהל לא כבש את יצרו ונשאר בתוך אחד החדרים כשהוא מסתתר אחרי הדלת והמזוזה.

והנה שמע את קולו של הרב כשהוא מדבר אל עצמו: ברוך הבא רבי שמלקי, שלום עליכם רבנו הגדול, בואו בשלום אבי"ד של ניקלשבורג.

הלך הלה וסיפר לפרנסי הקהלה, והללו שמעו ותמהו, נכנסו גם הם בחשאי לבית הרב ומצאוהו כשהיא יושב על כסאו, פניו לכותל והוא מדבר עוד הפעם בינו לבין עצמו בלחשיה: שלום עליכם, רבינו רבי שמלקי.

ולא יכלו ראשי הקהל להתאפק: נגשו אליו, ואחרי בקשת סליחה, שאלו ממנו, כי יבאר להם טעמה ונמוקה של התנהגות מוזרה זו. נענה הרב ואמר להם – חכמינו אמרו: "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך", והרי הדבר תמוה: הלא הרשות נתונה לאדם לזלזל בכבוד עצמו, וכי משום זה יכול ורשאי הוא לזלזל בכבוד חברו? אבל אני חושב, כי ישנה כוונה אחרת במאמר זה: חכמינו רוצים ללמד אותנו, שלא להתגאות ואם רואה אדם שחבריו חולקים לו כבוד, לא יתגאה, אלא יהא כבוד זה, שחולקים לו חבריו, דומה בעיניו כאילו הוא גופו חולק כבוד לו לעצמו, וזה שאמרו חכמינו: יהי כבוד חברך, הכבוד שחברך חולקים לך, חביב עליך כשלך, כמו הכבוד שלך, שאתה תחלוק לך – לעצמך. וכשם שאין כל ערך חשיבות לכבוד שאדם חולק לו לעצמו, ואדרבה, הדבר מביא לידי גיחוך, כך לא יהיה נחשב בעיני כל כבוד שחבריו חולקים לו.

והרבי רבי שמלקי סיים את דבריו:

כשראיתי את כל הכבוד שחלקו לי בני העדה הקדושה, של ניקלשבורג, פחדתי וחששתי פן חלילה, אבוא לידי גאווה וגסות הרוח, ולרום לב, והלא כתיב "לבלתי רום לבבו", משום כך החלטתי בדעתי להתייחד שעה קלה ביני לבין עצמי וחלקתי לי כבוד משלי, חזרתי בעצמי על דבר הכבוד והתהלה שלכם, והרגשתי כמה מגוחך הוא כבוד כזה, כמו אותו הכבוד שחלקתי אני לי לעצמי.

"תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (יח ג)

אומר **רבי שמחה בונם מפשיסחא** שזו המצוה היחידה בתורה שנאמר בה "עם ה' אלוקיך" מפני שבקלות יכול אדם לרמות את הסובבים אותו על ידי שמראה את עצמו תמים, ובאמת שבע תועבות בליבו. מעמיד פנים של "תם" ונוגח כ"מועד". לכן הזהירה אותנו התורה תמים תהיה עם ה' אלוקיך. לפניו ברוך הוא נגלו כל תעלומות ולפניו תהיה תמים.

"כי האדם עץ השדה" (כ ט)

בספר **"אבני זכרון"** כותב **הרב אברהם יעקב זילבשטיין שליט"א**: ה' יתברך חקק בטבע שחייבים לזבל את האדמה כדי שתתן את יבולה. ואף שהזבל מפיץ ריח רע, מוכרחים להשתמש בו כדי לקבל יבול טוב. נשאלת השאלה: מדוע ולשם מה עשה כך הבורא יתברך, מדוע הזבל המבאיש הוא הגורם לפירות שיצמחו? יתכן שטמון בזה מוסר השכל, שהרי האדם עץ השדה. וכמעשה העץ כך מעשה האדם. ולכן חקק ה' חוק זה כדי שנדע שהשראת השכינה באה דוקא על ידי האנשים השבורים והנדכאים, שריח רע כביכול נודף מהם. והם קרובים יותר לבורא יתברך כי הם ענוים, כמו שנאמר לב נשבר ונדכא, אלוקים לא תבזה.

